

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกมันฝรั่ง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณา โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
2. สถานการณ์การผลิตมันฝรั่ง
 - การผลิตมันฝรั่งในประเทศไทย
 - การผลิตมันฝรั่งในอำเภอสันทราย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

ดวงเดือน (2519) ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวของบุคคลหลายคนเข้าด้วยกัน เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายต่างๆ และได้ให้ความหมายกลุ่มทางสังคมว่าเป็นหน่วยที่ประกอบด้วยบุคคลเป็นจำนวนมาก ซึ่งเขาเหล่านั้นจะมีการรับรู้ถึงการรวมตัวเป็นหนึ่งอันเดียวกันของพวกเขาด้วยกันทุกคน สมาชิกของกลุ่มแต่ละคนจะรับรู้ว่ามีกลุ่มอยู่ สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ลักษณะการเป็นสมาชิกในกลุ่ม

เจ็ดหล้า (2521) กล่าวว่า ลักษณะการเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สามารถแยกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การเข้าเป็นสมาชิกโดยความสมัครใจ คือ การที่บุคคลเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มที่ตนต้องการจะเป็นสมาชิกและตนมีความพอใจต่อกลุ่ม อีกทั้งต้องการให้เกิดความเกี่ยวข้องระหว่างตนกับกลุ่มมากที่สุด ลักษณะของการที่บุคคลต้องการเข้าเป็นสมาชิก และสมัครเข้าเป็นสมาชิกนี้เอง จะแสดงถึงลักษณะของกลุ่มที่ดึงดูดใจมากกว่ากลุ่มประเภทอื่นๆ เพราะกลุ่มประเภทนี้จะมีความกลมเกลียวระหว่างสมาชิกในกลุ่มมาก

2. การบังคับให้เป็นสมาชิกของกลุ่ม มีบ่อยครั้งที่บุคคลจำเป็นต้องเป็นสมาชิกในกลุ่มที่ตนไม่ต้องการจะเป็น เช่น การเป็นนักโทษในเรือนจำ เด็กในสถานที่เลี้ยงเด็ก หรือการถูกบังคับให้เป็นสมาชิกในกลุ่มเดิมที่ตนต้องการเป็นสมาชิก แต่ปัจจุบันความต้องการนั้นหมดสิ้นไปแล้ว เช่น คนงานที่อยากลาออก แต่กลัวจะหางานอื่นๆ ไม่ได้ หรือกลัวเสียสิทธิต่างๆ กลุ่มที่บุคคลจะ

เข้าเป็นสมาชิกโดยความสมัครใจนั้น จะต้องมิลักษณะพิเศษที่ดึงดูดใจบุคคล ฉะนั้นการก่อตั้งกลุ่มประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงความอยาก ความต้องการที่สำคัญของคนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก เพื่อที่จะจัดลักษณะของกลุ่มให้เหมาะสม ทำให้มีผู้นิยมเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มนั้น และเมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วก็อยู่ในกลุ่มนั้นต่อไปอีกนาน กลุ่มจึงจะมีความมั่นคงและพัฒนาต่อไปได้

พงษ์ศักดิ์ (2537) กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่มจะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน การให้ความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และคุณภาพการทำงานของสมาชิกในกลุ่มด้วย ผู้บริหารจะมีบทบาทในการพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีจิตใจ (Spirit) แห่งการทำงานร่วมกัน
2. ส่งเสริมให้พัฒนาปรัชญาของการส่งเสริมการทำงาน
3. จัดตั้งกฎระเบียบของการทำงานร่วมกัน
4. จัดทำคำอธิบายจุดประสงค์และเป้าหมายที่ดี
5. ส่งเสริมให้พัฒนาความเข้าใจในหลักการการทำงานร่วมกัน
6. พัฒนาระบบบริหารขอบเขต การทำงานส่วนบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานเป็นกลุ่ม
7. จัดทำมาตรฐานการเตรียมงานที่ดี
8. เลือกบุคคลในกลุ่มที่มีพื้นฐานประสบการณ์ และได้รับการฝึกอบรมคล้ายๆ กันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน
9. ส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติม โดยจัดฝึกอบรมและส่งเสริมให้มีการประเมินผล

และพงษ์ศักดิ์ ยังได้กล่าวอีกว่า ในส่วนของสมาชิกในกลุ่มจะต้องเปลี่ยนแปลงตนเองในการพัฒนาตนเองให้มีความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มประกอบด้วย

1. หลีกเลี่ยงการโต้แย้ง (Arguing) ใช้การชักชวน (Persuasion) แทน
2. เปิดใจที่จะยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง
3. พัฒนาจิตใจ ที่ยอมรับความคิดของผู้อื่น
4. ส่งเสริมความเข้าใจที่สามารถให้เห็นภาพและการแสดง
5. พัฒนาความกระตือรือร้น
6. สรรเสริญไว้ก่อน จะทำให้เขาพยายามทำให้ได้ตามที่เราพูด
7. ขอความช่วยเหลือแทนที่จะสั่งให้ทำ
8. เลือกเวลาที่เหมาะสมและเป็นงานที่ง่ายที่สุดเท่าที่จะง่ายได้
9. ระลึกไว้เสมอว่าการให้คือการช่วยเหลือ
10. มีความเป็นมิตร
11. ให้ความสนใจในปัญหาของผู้อื่น

12. ทำงานในวิธีการของผู้อื่นในบางเวลา
13. ขอคำแนะนำจากเพื่อนร่วมกลุ่ม หัวหน้า และลูกน้อง
14. พัฒนาทัศนคติของคำว่า เขา กับ เรา

นำชัยและสุนิสา (2531) กล่าวว่า กลุ่มที่มีประสิทธิภาพมีลักษณะดังนี้

1. บรรยากาศของกลุ่มมักจะเป็นแบบกันเอง
2. ทุกๆ ความเห็นของสมาชิกได้รับการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน
3. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม
4. งานทุกอย่างเป็นที่เข้าใจและยอมรับของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างดี
5. เมื่อสมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน จะไม่แสดงการก้าวร้าว แต่จะเป็นลักษณะประนีประนอม
6. การตัดสินใจทุกอย่างเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกทุกคนว่า เห็นด้วยที่จะปฏิบัติร่วมกัน
7. มีการดำเนินคดีโดยตรงไปตรงมา เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาร่วมกัน
8. ทุกคนมีอิสระที่จะแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย
9. สิ่งที่สำคัญของกลุ่มไม่ได้อยู่ที่ว่าใครควรจะทำหรือมีอำนาจควบคุม แต่อยู่ที่ว่าจะทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้อย่างไร

และนำชัย ยังได้กล่าวว่า การบริหารงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ มีความเจริญก้าวหน้า ต้องยึดหลักการบริหารแบบประชาธิปไตย และมีการสร้างบรรยากาศที่ดีภายในกลุ่ม ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญในการบริหารกลุ่มคือ

1. ระเบียบวินัย
 - ประชุมพบปะกันเสมอ
 - ส่งเสริมแนวความคิดยกระดับจิตใจ
 - วางระเบียบหลักเกณฑ์ข้อบังคับ
2. วัตถุประสงค์ร่วมหรือประโยชน์ร่วม
 - ส่งเสริมสภาพบุคคล
 - ส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม
 - ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความผูกพัน
3. กิจกรรมต่างๆ
 - ส่งเสริมวิชาการ
 - ส่งเสริมกิจกรรม

ฝ่ายพัฒนาไร่นาและสถาบันเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (2523) กล่าวถึงสาเหตุของใจให้เกิดการรวมกลุ่ม ดังนี้

1. เกิดความพอใจในกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมหลายอย่างของกลุ่มเป็นประโยชน์แก่สมาชิก เช่น ได้รับความรู้ ได้ฝึกงาน ได้ทัศนศึกษาดูงาน และนัดทานอาหาร

2. เกิดความพอใจในวัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม เช่น กลุ่มตั้งเป้าหมายแน่นอนว่า จะแบ่งปันประโยชน์ให้สมาชิก ช่วยสมาชิกหรือสมาชิกกลุ่มตัดพ้อคำคนกลางที่รับซื้อผลผลิต

3. เกิดความพึงพอใจที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น ได้เผยแพร่ความคิด หรืออิทธิพลเหมือนคนอื่น ๆ พบปะกับผู้มีความคิดเห็นคล้ายตนเอง อยากรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

จากหลักการและแนวคิดดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การที่จะให้สมาชิกเกิดการรวมกลุ่มหรือองค์กรใดๆ ก็ตามย่อมจะมีปัจจัยต่างๆ เป็นแรงกระตุ้น หรือมีการสนับสนุน ผลักดันให้เกิดขึ้นทั้งภายในตัวสมาชิกเอง และองค์ประกอบของกลุ่ม ซึ่งอาจมีองค์ประกอบดังนี้

1. สมาชิก จะต้องมีความสนใจ กระตือรือร้น มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความเสียสละ อยากช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกด้วยกัน และมีความต้องการที่จะทำงานหรือกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ซึ่งจะทำให้เกิดการรวมกลุ่ม หรือองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้

2. กลุ่ม หรือองค์กร จะต้องมีการระเบียบของกลุ่มโดยยึดหลักการบริหารงานการมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร โดยสมาชิกทุกๆ คน มีส่วนร่วมในเรื่องของการตัดสินใจ การกำหนดกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนจนถึงการดูแลผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มด้วย

2. สถานการณ์การผลิตมันฝรั่ง

2.1 การผลิตมันฝรั่งในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งนำเข้าหัวพันธุ์มันฝรั่งมาจากต่างประเทศปีหนึ่ง ประมาณ 7,000 ตัน คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 300 ล้านบาท จะเห็นได้ว่ามันฝรั่งมีบทบาทสำคัญต่อการบริโภคของคนไทยในปัจจุบัน แหล่งที่ปลูกมันฝรั่งที่สำคัญของประเทศไทยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดตากตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้กำหนดพื้นที่ปลูกมันฝรั่งในปี 2540 จากเดิม 43,900 ไร่ มีเป้าหมายให้ขยายพื้นที่ปลูกมันฝรั่งในปี 2544 เป็น 67,000 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ทั้งนี้เพราะความต้องการการบริโภคของคนไทยมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับการผลิตมันฝรั่งในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การผลิต

มันฝรั่งเพื่อบริโภคสด (คิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 10) และการผลิตมันฝรั่งเพื่อแปรรูปครบวงจร (คิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 90)

การปลูกมันฝรั่งในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ปลูกในสภาพนาเขตชลประทาน โดยปลูกมันฝรั่งตามหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว (ช่วงเดือนพฤศจิกายน – มีนาคม) การผลิตมันฝรั่งหลังการทำนามีศักยภาพค่อนข้างสูง เพราะช่วงฤดูการทำนาช่วยตัดวงจรของโรคแมลง

2.2 การผลิตมันฝรั่งในอำเภอสันทราย

อำเภอสันทราย เป็นแหล่งผลิตมันฝรั่ง หรือมันอะดู (*Potato, Solanum Tuberosum* Linn) ที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคเหนือตอนบน โดยมีพื้นที่เป้าหมายการผลิตประมาณ 6,000 ไร่ กระจายไปตามตำบลต่างๆ 5 ตำบล คือ หนองหาร แม่แฝก แม่แฝกใหม่ ป่าไผ่ และหนองจ้อม การปลูกมันฝรั่งในพื้นที่ต้องสั่งหัวพันธุ์จากต่างประเทศเข้ามาปลูก โดยต้องขออนุญาตจากทางกระทรวงพาณิชย์ก่อน ซึ่งพันธุ์ส่วนใหญ่ที่นำเข้ามาปลูกคือ พันธุ์เคนเนเบ็ท (Kennebet) , แอตแลนติก (Atlantic) และสปุนต้า (Spunta)

เกษตรกรในอำเภอสันทรายนั้นจะมีการทำการเกษตร เป็น crop rotation คือมีการปลูกข้าวประมาณ 4 เดือน ถึง 4 เดือนครึ่ง เมื่อหลังจากปลูกข้าวแล้วเกษตรกรจึงทำการผลิตมันฝรั่ง เมื่อหลังจากได้ผลผลิตมันฝรั่งแล้วจะทำการปลูกข้าวโพด เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดประมาณ 75 วัน หรือ 2 เดือนครึ่ง เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวโพดเสร็จแล้วเกษตรกรจะกลับมาปลูกข้าวเหมือนเดิม

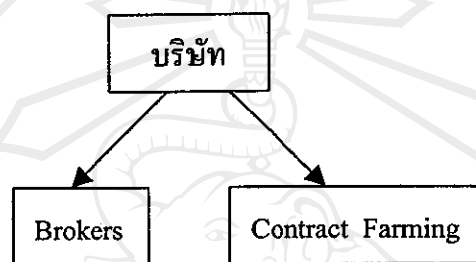
การนำเข้าหัวมันฝรั่งเพื่อเข้ามาปลูกในพื้นที่อำเภอสันทรายนั้น มีลักษณะของการผลิตแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การผลิตมันฝรั่งเพื่อแปรรูป

เป็นการผลิตเพื่อสำหรับส่งบริษัท/โรงงานอุตสาหกรรมการแปรรูปเท่านั้น การผลิตมันฝรั่งประเภทนี้ เป็นลักษณะของตลาดข้อตกลง (Contract Farming) ผู้ซื้อ ซึ่งบริษัท/โรงงานจะดำเนินการส่งเสริมผ่านตัวแทนบริษัท หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของบริษัท โดยให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น หัวพันธุ์มันฝรั่ง ปุ๋ยเคมี และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ให้แก่ตัวแทนหมู่บ้าน (Brokers) หรือเกษตรกรในรูปแบบของสินเชื่อ และจะหักเงินค่าวัสดุการเกษตร เมื่อขายผลผลิตให้แก่โรงงาน ทั้งนี้เกษตรกรจะต้องไม่นำผลผลิตไปขายให้กับคนอื่นโดยเด็ดขาด การผลิตเพื่อแปรรูปส่วนใหญ่จะใช้หัวพันธุ์เคนเนเบ็ทและแอนดิก ฯลฯ ซึ่งลักษณะพันธุ์ดังกล่าวมีน้ำตาลปริมาณต่ำ เหมาะสำหรับแปรรูปเป็นโปเตโต้ชิป (Potato Chips) โดยตัวแทน หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของบริษัทออกพื้นที่ เพื่อเยี่ยมชมแปลง ให้คำแนะนำและคอย

ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตามที่เกษตรกรต้องการ ที่อยู่ในเกณฑ์ของบริษัทตลอดฤดูกาลผลิต ได้ทำเป็นสัญญาผูกพันไว้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ การผลิตมันฝรั่งแบบมีสัญญาผูกพันอย่างเป็นระบบ การผลิตที่มีลักษณะข้อตกลง หรือสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัทและมีการประกันราคาที่แน่นอน ซึ่งมีบริษัท/โรงงานที่มาส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งในปัจจุบัน คือ บริษัทฟรีโต-เลย์ (ประเทศไทย) , บริษัทยูนิแชนปี จำกัด และบริษัทเบอร์ลี ซุกเกอร์ฟู้ด

รูปแบบการส่งเสริมของบริษัท

2. การผลิตมันฝรั่งเพื่อการบริโภคสด

เป็นการผลิตเพื่อบริโภคสดภายในประเทศ พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ สปุ่นด้า โดยมีสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ เป็นผู้ส่งเข้ามาปลูก ซึ่งทางสหกรณ์จะส่งเสริมโดยผ่านหัวหน้ากลุ่มผู้ปลูกมันฝรั่ง และมีปัจจัยการผลิต เช่น หัวพันธุ์มันฝรั่ง ปุ๋ยเคมี และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยให้ในรูปแบบของสินเชื่อเช่นเดียวกันกับทางบริษัท

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาติ (2532) ได้ทำการศึกษาโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้เป็นการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร โดยมีการนำเอาสัญญามาใช้ในการปลูกมันฝรั่งของเกษตรกรของบริษัทที่ส่งเสริมปลูกมันฝรั่งภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอสันทรายและเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร ทำให้เกิดเสถียรภาพแก่เกษตรกรในเรื่องของรายได้ที่แน่นอนเพิ่มมากขึ้น เพราะมีตลาดรองรับที่แน่นอนและลดการขาดแคลนเงินทุน ตลอดจนปัจจัยการผลิตต่างๆ เพราะบริษัทเป็นผู้ลงทุนให้ ส่วนบริษัทก็ได้ผลผลิตป้อนเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเพียงพอ เพราะว่ามีการทำสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัททำให้เกิดความแน่นอนในเรื่องของการผลิต

ชาติ (2536) ได้ทำการศึกษาแผนงานฟาร์มที่เหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการทำฟาร์มแบบมีสัญญาผูกพัน เปรียบเทียบกับแบบไม่มีสัญญาผูกพัน ระหว่างโรงงานแปรรูปมันฝรั่งกับกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรกับเกษตรกร สัญญาที่จัดทำขึ้นนี้เป็นลายลักษณ์อักษร มีความชัดเจนในเงื่อนไขของความรักชอบและบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาในด้านเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาผูกพันมีความแปรปรวนของรายได้สุทธิขั้นต้นที่คาดว่าจะได้รับ (ความเสี่ยง) น้อยกว่าเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งแบบไม่มีสัญญา ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า การมีสัญญาจะสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกร และบริษัทที่ทำการส่งเสริมปลูกมันฝรั่ง

ไพฑูรย์ (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการผลิตมันฝรั่งของสมาชิกกลุ่มชาวไร่ป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ปีการเพาะปลูก 2535/36 ผลการศึกษาฟังก์ชันการผลิตและประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตมันฝรั่งของสมาชิกโดยใช้สมการ Cobb-Douglas ปรากฏว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตมากที่สุด คือ เมล็ดพันธุ์ รองลงมาได้แก่ ยาปราบศัตรูพืช แรงงาน และปุ๋ยตามลำดับ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ชนิด มีอิทธิพลต่อผลผลิตมันฝรั่งเท่ากับ 38.26 เปอร์เซ็นต์ ผลการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิค พบว่า ปัจจัยที่มีผลผลิตเพิ่มหน่วยสุดท้ายมากที่สุด คือ ยาปราบศัตรูพืช รองลงมา ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ แรงงาน และปุ๋ย ตามลำดับ ส่วนการศึกษาประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและการผลิต อยู่ในระยะผลได้เพิ่มขึ้น กล่าวคือ สมาชิกสามารถที่จะเพิ่มปริมาณการใช้ปัจจัยการผลิตทั้ง 4 ชนิด เข้าไปในขบวนการผลิตได้อีก เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตมันฝรั่งให้สูงขึ้นกว่าเดิม

มงคล (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสมาคมชาวไร่ฮ้อยของเกษตรกรชาวไร่ฮ้อย อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยทางด้านการเป็นสมาชิกของโรงงานน้ำตาล และความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของสมาคมมีความสัมพันธ์กับการเป็นและไม่เป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่ฮ้อยเขลางค์นคร ส่วนปัจจัยด้าน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดพื้นที่ถือครอง การได้รับข่าวสารทางการเกษตรความต้องการเงินกู้ และความพอใจในผลการดำเนินงานของสมาคมไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นและไม่เป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่ฮ้อยเขลางค์นคร

เรือนมุล (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพทางการขยายการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตพืชในระบบสัญญาผูกพันด้วยวิธีงบประมาณและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะต้นทุนที่เป็นเงินสด ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายสัดส่วน คือ ประสิทธิภาพในการผลิต และขนาดพื้นที่ถือครองทั้งหมดของ

เกษตรกร การศึกษา จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน การผลิตพืชในระบบสัญญาผูกพันมีความเสี่ยงทางด้านราคาอยู่ในระดับต่ำ

สมอ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาของเกษตรกรในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า การส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของบริษัทภาคเอกชนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการส่งเสริมโดยตรง มีเพียงบางบริษัทเท่านั้นที่ยังคงใช้วิธีการส่งเสริมแบบผ่านตัวแทนหรือผ่านกลุ่มเกษตรกร บริษัทจะให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตเช่น หัวมันฝรั่ง ปุ๋ยเคมี สารเคมี ป้องกันกำจัดโรคแมลง ซึ่งบริษัทจะส่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทออกมาร่วมประชุม คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพื้นที่ ความขยัน ความรับผิดชอบ และความพร้อมของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทจะออกตรวจและเยี่ยมเยียนแปลง เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่นิยมเปลี่ยนบริษัทในการส่งเสริม และนิยมที่จะทำการปลูกมันแบบมีพันธสัญญา ซึ่งเกษตรกรจะปฏิบัติตามสัญญาที่บริษัทกำหนดไว้ ปัญหาด้านการผลิตที่สำคัญคือพื้นที่ปลูกมันฝรั่งเป็นพื้นที่เก่า มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงรบกวนขาดเทคโนโลยีการผลิต และการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ส่วนใหญ่บริษัทจะสนับสนุนเฉพาะหัวพันธุ์เพียงอย่างเดียว ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ การกำหนดราคาขั้นต่ำของบริษัท การตรวจสอบคุณภาพผลผลิต ภาชนะบรรจุผลผลิต (ตะกร้า) และการตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัท

สาคร (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาผูกพัน (ส่งเสริมโดยบริษัทเอกชน) และการปลูกมันฝรั่งแบบทั่วไปในพื้นที่สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาผูกพันมีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าการผลิตมันฝรั่งแบบทั่วไป ในขณะที่มีต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมต่ำกว่ามันฝรั่งแบบทั่วไป